

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра „Економіка, організація та управління підприємством”

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до курсової роботи з дисципліни

„РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА”

Харків 2009

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до

друку на засіданні кафедри “Економіка, організація і управління підприємством” 27 грудня 2007 р. протокол № 6.

Методичні вказівки призначені для студентів спеціальності “Економіка підприємства”, які вивчають курс “Регіональна економіка”, усіх форм навчання.

Укладачі:

доценти Ю.Т. Боровик,
І.В. Токмакова

Рецензент

проф. О.Г. Дейнека

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до курсової роботи з дисципліни
„Регіональна економіка”

Відповідальний за випуск Токмакова І.В.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 12.02.08 р.
Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 1,75. Обл.-вид.арк. 2,0.
Замовлення № Тираж 200 Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК 2874 від 12.06.2007 р.
Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, пл. Фейєрбаха, 7

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра “Економіка, організація і управління підприємством”

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до курсової роботи з дисципліни
„Регіональна економіка”
для студентів спеціальності
“Економіка підприємства”
усіх форм навчання**

Харків 2009

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри “Економіка, організація і управління підприємством” 27 грудня 2007 р. протокол № 6.

Методичні вказівки призначені для студентів спеціальності “Економіка підприємства”, які вивчають курс “Регіональна економіка”, усіх форм навчання.

Укладачі:

доценти Ю.Т. Боровик,
І.В. Токмакова

Рецензент

проф. О.Г. Дейнека

ЗМІСТ

	Вступ	4
1	Завдання до курсової роботи	6
1.1	Тематика курсових робіт	6
1.2	Структурна схема курсової роботи	10
2	Методичні вказівки до виконання курсової роботи та її оформлення	15
3	Перелік питань для самооцінювання	24
4	Вимоги до оформлення та захисту курсової роботи	26
	Список літератури	27
	Додатки	29

ВСТУП

Знання економічних, історичних, природних, національних і соціальних особливостей розвитку господарства регіонів України необхідно кожному студенту – економісту. Це набуває особливої актуальності в умовах ринкової економіки, коли розв'язання конкретних економічних питань вимагає диференційованого підходу до кожного регіону залежно від його можливостей і особливостей. Раціональний розвиток економіки регіонів вимагає чіткого обліку всіх природно-економічних, демографічних, екологічних та інших умов і особливостей кожного з них.

Дисципліна „Регіональна економіка” має на меті:

1 Засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики.

2 Оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів.

3 Розробку аспектів розміщення виробництва і транспорту з урахуванням спеціалізації праці в рамках СНД і країн далекого зарубіжжя.

4 Вивчення методів економічного обґрунтування вибору району і пункту будівництва підприємства, територіально-виробничого і промислового комплексів.

5 Засвоєння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

6 Розширення знань щодо сучасних заходів раціонального природокористування.

Метою курсової роботи є розкриття економіко-географічної специфіки теми (загальнотеоретичної, галузевої, регіональної), що полягає у виявленні головних умов і конкретних причин сформованого розміщення населення і трудових ресурсів, галузі народного господарства якого–небудь регіону чи певної залізниці та в наданні пропозицій щодо вирішення економічних та екологічних регіональних проблем.

Завданням курсової роботи є:

- виявлення господарської своєрідності досліджуваної соціально-економічної системи і розкриття закономірностей та особливостей її розвитку на основі засвоєних теоретичних положень.

- оцінювання природних умов і природних ресурсів з погляду їхнього господарського використання. При цьому важливо звернути увагу на особливості їхнього розміщення, установити ступінь і рівень комплексності їхнього використання, оцінити доцільність збільшення обсягів споживання, відшукати оптимальні шляхи “наближення” їх до регіонів споживання

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань і вміння їх застосувати при виробленні конкретних рішень, пов’язаних з характеристикою транспортної мережі, розрахунком і обґрунтуванням густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями та розрахунком структури основних вантажопотоків;

- оцінювання екологічного навантаження території та надання заходів і пропозицій щодо вирішення регіональних екологічних проблем.

При виконанні курсової роботи студенти вчаться самостійно підбирати необхідні для вивчення тем матеріали з відповідних джерел, глибоко вивчати, узагальнювати, систематизувати ці матеріали і на основі їхнього аналізу робити відповідні висновки; у певній послідовності викладати питання економіко-географічної характеристики якої-небудь галузі народного господарства.

При написанні курсової роботи рекомендується використовувати матеріали і положення інших спеціальних дисциплін: економічної географії і географії транспорту, економічної теорії, історії народного господарства. Можна також використовувати деякі розділи курсів “Технологія галузей”, “Економічна історія”, ЗКЗ та інших, які вивчаються студентами економічного факультету на першому курсі.

Більшість рекомендацій і прийомів, які використовуються при написанні курсової роботи, не втрачають свого значення при написанні курсових, наукових і студентських робіт з будь-якої дисципліни.

1 ЗАВДАННЯ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується за одним з 62 варіантів.

Варіант визначає викладач (з урахуванням побажання студентів) і затверджує завідувач кафедри. В основу вибору може бути покладений шифр (номер) залікової книжки студента. За його заключною цифрою можна зробити підбір теми курсової роботи. Наприклад, номер залікової книжки закінчується цифрою “1”, що відповідає темам 1, 11, 21, 31, 41, 51, 61; “2” – темам 2, 12, 22, 32, 42, 52, 62; “0” – 0, 10, 20, 30, 40, 50, 60 і т.д. Викладач визначає також терміни підготовки і здавання на перевірку роботи.

1.1 Тематика курсових робіт

1 Розміщення продуктивних сил Донецького регіону (Луганська і Донецька області) і характеристика Донецької залізниці.

2 Розміщення продуктивних сил Придніпровського регіону (Дніпропетровська і Запорізька області) і характеристика Придніпровської залізниці.

3 Розміщення продуктивних сил Північно-Східного регіону (Харківська, Полтавська і Сумська області) і характеристика Південної залізниці.

4 Розміщення продуктивних сил Центрально-Поліського регіону (Житомирська, Київська і Чернігівська області) і характеристика Південно-Західної залізниці.

5 Розміщення продуктивних сил Причорноморського регіону (Автономна республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області) і характеристика Придніпровської залізниці.

6 Розміщення продуктивних сил Карпатського регіону (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська і Чернівецька області) і характеристика Львівської залізниці.

7 Розміщення продуктивних сил Центрально-Українського регіону (Кіровоградська і Черкаська області) і характеристика Одеської залізниці.

8 Розміщення продуктивних сил Подільського регіону (Вінницька, Тернопільська і Хмельницька області) і характеристика Південно-Західної залізниці.

9 Розміщення продуктивних сил Західно-Поліського регіону (Волинська і Рівненська області) і характеристика Львівської залізниці.

10 Розміщення продуктивних сил Донецько-Придніпровського регіону і характеристика залізниць.

11 Розміщення продуктивних сил Південного регіону і характеристика залізниць.

12 Розміщення продуктивних сил Південно-Західного регіону і характеристика залізниць.

13 Територіальна організація Південної залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

14 Територіальна організація Південно-Західної залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

15 Територіальна організація Львівської залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

16 Територіальна організація Придніпровської залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

17 Територіальна організація Одеської залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

18 Територіальна організація Донецької залізниці і її взаємодія з іншими видами транспорту.

19 Розміщення вугільної промисловості України і перевезення вугілля залізницями.

20 Розміщення металургії України і перевезення сировини, палива і металу залізницями.

21 Розміщення хімічної промисловості України і перевезення сировини і готової продукції залізницями.

22 Розміщення електроенергетики України і перевезення палива залізницями.

23 Розміщення машинобудування України і перевезення готової продукції залізницями.

24 Розміщення агропромислового комплексу України і роль залізниць у перевезеннях агропродукції.

25 Розміщення і характеристика залізниць України і їхня роль у транзитних вантажних перевезеннях СНД.

26 Розміщення і характеристика залізниць України і їхня роль у транзитних пасажирських перевезеннях СНД.

27 Розміщення і характеристика залізниць України і їхня роль у міжнародному географічному розподілу праці Східноєвропейських держав.

28 Розміщення і характеристика залізниць України і їхня роль у формуванні єдиного економічного простору Західної економічної зони СНД.

29 Розміщення і характеристика залізниць України і робота найбільших транспортних вузлів.

30 Роль і значення залізничного транспорту у функціонуванні й удосконалюванні кооперування підприємств і галузей України.

31 Територіальна організація Харківської дирекції залізничних перевезень Південної залізниці і економіка Харківської області.

32 Територіальна організація Сумської дирекції залізничних перевезень Південної залізниці і економіка Сумської області.

33 Територіальна організація Полтавської дирекції залізничних перевезень Південної залізниці і економіка Полтавської області.

34 Територіальна організація Куп'янської дирекції залізничних перевезень Південної залізниці і економіка Харківської області.

35 Територіальна організація Краснолиманської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Донецької області.

36 Територіальна організація Попаснянської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Луганської області.

37 Територіальна організація Луганської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Луганської області.

38 Територіальна організація Дебальцевської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Донецької області.

39 Територіальна організація Іловайської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Донецької області.

40 Територіальна організація Ясинуватської дирекції залізничних перевезень Донецької залізниці і економіка Донецької області.

41 Територіальна організація Київської дирекції залізничних перевезень Південно-Західної залізниці і економіка Київської області.

42 Територіальна організація Коростенської дирекції залізничних перевезень Південно-Західної залізниці і економіка Житомирської області.

43 Територіальна організація Козятинської дирекції залізничних перевезень Південно-Західної залізниці і економіка Вінницької області.

44 Територіальна організація Жмеринської дирекції залізничних перевезень Південно-Західної залізниці і економіка Вінницької області.

45 Територіальна організація Конотопської дирекції залізничних перевезень Південно-Західної залізниці і економіка Сумської області.

46 Територіальна організація Львівської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці і економіка Львівської області.

47 Територіальна організація Івано-Франківської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці і економіка Івано-Франківської області.

48 Територіальна організація Ужгородської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці і економіка Закарпатської області.

49 Територіальна організація Рівненської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці і економіка Рівненської області.

50 Територіальна організація Знам'янської дирекції залізничних перевезень Одеської залізниці і економіка Кіровоградської області.

51 Територіальна організація Шевченківської дирекції залізничних перевезень Одеської залізниці і економіка Черкаської області.

52 Територіальна організація Херсонської дирекції залізничних перевезень Одеської залізниці і економіка Херсонської області.

53 Територіальна організація Одеської дирекції залізничних перевезень Одеської залізниці і економіка Одеської області.

54 Територіальна організація Дніпропетровської дирекції залізничних перевезень Придніпровської залізниці і економіка Дніпропетровської області.

55 Територіальна організація Криворізької дирекції залізничних перевезень Придніпровської залізниці і економіка Дніпропетровської області.

56 Територіальна організація Запорізької дирекції залізничних перевезень Придніпровської залізниці і економіка Запорізької області.

57 Територіальна організація Кримської дирекції залізничних перевезень Придніпровської залізниці і економіка республіки Крим.

58 Територіальна організація внутрішнього водного транспорту, його роль в економіці України і взаємодія із залізницями.

59 Територіальна організація морського транспорту, його роль в економіці України і взаємодія із залізницями.

60 Територіальна організація автомобільного транспорту, його роль в економіці України і взаємодія із залізницями.

61 Територіальна організація авіаційного транспорту, його роль в економіці України і взаємодія із залізницями.

62 Територіальна організація трубопровідного транспорту, його роль в економіці України і взаємодія із залізницями.

1.2 Структурна схема курсової роботи

Курсова робота повинна містити: зміст, вступ, аналітичну частину, розрахунково-дослідну частину, висновок і список використаних джерел. З метою більш чіткої систематизації матеріалу кожен розділ має містити відповідні підрозділи (параграфи).

Нижче наведені рекомендовані схеми і нумерація розділів курсової роботи.

ТЕМИ 1-12

Вступ.

1 Місце і роль району у внутрішньоукраїнському поділі праці.

1.1 Економіко-географічне положення.

1.2 Природні умови і ресурси, їхня господарська оцінка.

1.3 Населення, трудові ресурси, зайнятість. Розрахунок щільності населення.

1.4 Стисла історія розвитку господарства району. Промисловість. Сільське господарство. Сфера обслуговування населення.

2 Характеристика залізниці (залізниць) району її (їх) взаємодія з іншими видами транспорту.

2.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями.

- 2.2 Характеристика перевізної роботи залізниці.
- 2.3 Структура і напрямки основних вантажопотоків.
- 2.4 Інші види транспорту і їхня характеристика.
- 2.5 Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту.
- 3 Охорона навколишнього природного середовища району.
 - 3.1 Сучасний екологічний стан району.
 - 3.2 Вплив транспорту на навколишнє природне середовище.
 - 3.3 Шляхи вирішення екологічних проблем.

Висновок.

Список літератури.

ТЕМИ 13-18

Вступ.

- 1 Характеристика залізниці і району обслуговування.
 - 1.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями.
 - 1.2 Характеристика перевізної роботи залізниці.
 - 1.3 Структура і напрямки основних вантажопотоків.
 - 1.4 Економіко-географічна характеристика району обслуговування залізницею.
 - 1.4.1 Економіко-географічне положення.
 - 1.4.2 Природні умови і ресурси, їхня господарська оцінка.
 - 1.4.3 Стисла історія розвитку господарства.
 - 1.4.4 Промисловість, сільське господарство, сфера послуг.
- 2 Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту.
 - 2.1 Загальна характеристика інших видів транспорту та їх значення в обслуговуванні району.
 - 2.2 Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту.
 - 2.3 Характеристика транспортних вузлів.
- 3 Охорона навколишнього природного середовища району.
 - 3.1 Екологічні проблеми району.
 - 3.2 Вплив транспорту на навколишнє природне середовище району.
 - 3.3 Напрямки поліпшення екологічної ситуації в районі.

Висновок.

Список літератури.

ТЕМИ 19-24

Вступ

- 1 Економіко-географічна характеристика галузі економіки.
 - 1.1 Економічні передумови розвитку і розміщення галузі економіки.
 - 1.2 Соціальні передумови розвитку і розміщення галузі економіки.
 - 1.3 Географія галузі і характеристика найбільших промислових центрів і підприємств.
- 2 Характеристика залізниць, які обслуговують галузь економіки.
 - 2.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями, які беруть участь у відправленні, транзиті і прибутті вантажів (сировини).
 - 2.2 Характеристика перевізної роботи залізниць, які беруть участь у транспортуванні.
 - 2.3 Структура і напрямок основних вантажопотоків (палива, сировини, готової продукції і т.д.).
 - 2.5 Інші види транспорту та їхня характеристика.
 - 2.6 Взаємодія залізниць з іншими видами транспорту.
- 3 Екологічна безпека галузі економіки.
 - 3.1 Вплив підприємств галузі на навколишнє природне середовище.
 - 3.2 Екологічна безпека при транспортуванні продукції галузі.
 - 3.2 Сучасні технології охорони навколишнього середовища на підприємствах галузі.

Висновок.

Список літератури.

ТЕМИ 25-30

Вступ.

- 1 Характеристика і розміщення залізниць України.
 - 1.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-господарськими одиницями.
 - 1.2 Характеристика перевізної роботи залізниць.

- 1.3 Структура і напрямок основних вантажопотоків (пасажиропотоків).
- 2 Роль і значення залізниць України ...в транзитних вантажних перевезеннях, ...транзитних пасажирських перевезеннях, ...формуванні єдиного економічного простору, ...міжнародному географічному поділі праці, ...функціонуванні й удосконалюванні кооперування підприємств і галузей, ...роботі найбільших транспортних вузлів.
 - 2.1 Економіко-географічна характеристика району обслуговування залізничним транспортом.
 - 2.2 Природні умови і ресурси, їхня господарська оцінка.
 - 2.3 Населення, трудові ресурси, зайнятість. Розрахунок щільності населення.
 - 2.4 Промисловість, сільське господарство, сфера послуг.
- 3 Екологічні проблеми економічної інтеграції України.
 - 3.1 Екологічна ситуація в Україні та її вплив на розвиток міжнародних економічних зв'язків.
 - 3.2 Екологічна безпека функціонування міжнародних транспортних коридорів
 - 3.3 Міжнародне співробітництво у вирішенні екологічних проблем.

Висновок.

Список літератури.

ТЕМИ 31-57

Вступ.

- 1 Характеристика і розміщення дирекції залізничних перевезень і району обслуговування.
 - 1.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями (усієї залізниці).
 - 1.2 Характеристика перевізної роботи залізниці.
 - 1.3 Характеристика перевізної роботи дирекції залізничних перевезень.
 - 1.4 Структура і напрямок основних вантажопотоків дирекції

- залізничних перевезень залізниці.
- 1.5 Економіка районів обслуговування залізниці й дирекції залізничних перевезень.
 - 1.5.1 Економіко-географічне положення.
 - 1.5.2 Природні умови і ресурси, їхня господарська оцінка.
 - 1.5.3 Населення, трудові ресурси, зайнятість. Розрахунок густоти населення.
 - 1.5.4 Стисла історія розвитку господарства. Промисловість, сільське господарство, сфера послуг.
 - 2 Взаємодія залізниці і дирекції залізничних перевезень з іншими видами транспорту.
 - 2.1 Загальна характеристика інших видів транспорту і їхнє значення в обслуговуванні району.
 - 2.2 Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту. Робота дирекції залізничних перевезень.
 - 2.3 Характеристика транспортних вузлів і їхня транспортна робота.
 - 3 Охорона навколишнього природного середовища на підприємствах залізничного транспорту району.
 - 3.1 Регіональні екологічні проблеми.
 - 3.2 Взаємодія транспорту та навколишнього природного середовища.
 - 3.3 Природоохоронні заходи на підприємствах залізничного транспорту.

Висновок.

Список літератури.

ТЕМИ 58-62

Вступ.

- 1 Загальна характеристика транспорту, його роль у перевізному процесі в Україні.
- 2 Місце та значення транспорту в економіці України.
- 3 Характеристика залізниці (залізниць) регіонів.
 - 3.1 Залізничний транспорт. Розрахунок густоти залізничної мережі за адміністративно-територіальними одиницями.
 - 3.2 Характеристика перевізної роботи залізниці (залізниць) тяжіння. Структура і направленість основних

вантажопотоків.

3.3 Економіка регіону (регіонів) тяжіння аналізованих видів транспорту.

3.3.1 Економіко-географічне положення.

3.3.2 Природні умови і ресурси, їхня господарська оцінка.

3.3.3 Населення, трудові ресурси, зайнятість. Розрахунок густоти населення.

3.3.4 Стисла історія розвитку господарства. Промисловість, сільське господарство, сфера послуг.

3.3.5 Екологічні проблеми району.

4 Взаємодія залізниці (залізниць) з іншими видами транспорту. Робота дирекцій залізничних перевезень. Характеристика транспортних вузлів і їх транспортна робота.

5 Екологічні проблеми транспортного комплексу та шляхи їх вирішення.

Висновок.

Список літератури.

2 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ

Вступ має відображати мету, завдання і шляхи вирішення досліджуваної в курсовій роботі проблеми і бути цілеспрямованим, конкретним. У ньому викладається стислий зміст курсового проекту.

Розділ “Місце і роль району у внутрішньоукраїнському поділі праці” є дуже змістовним. Тут доцільно показати економіко-географічне положення району, виявити природні, соціальні й економічні передумови розвитку і розміщення набору галузей і виробництва, аргументовано довести переваги комплексного розвитку господарства.

У параграфі, присвяченому характеристиці населення, трудових ресурсів, зайнятості, варто показати розрахунок густоти населення за схемою (рисунок 1).

Дані для таблиці 1 варто запозичити з довідників “Народне господарство України” або з інших довідників чи навчальних посібників. Отримані результати варто проаналізувати. Аналогічно слід оформити розділ “Економіко-географічна характеристика району, що обслуговується залізницею (залізничним транспортом)”. Ряд викладених вище рекомендацій має бути в розділі “Економіко-географічна характеристика галузі економіки”.

Таблиця 1 – Розрахунок щільності населення по ... району

Найменування адміністративно-територіальних одиниць областей) з виділенням найбільших міст	Територія, тис. км ²	Чисельність населення, тис.люди	У тому числі		У відсотках до всього населення		Середня густина населення, люд/ км ²
			міське	сільське	міське	сільське	
Разом по району							
Разом по Україні							

При аналізуванні всієї України у графу “Найменування адміністративно-територіальних одиниць” варто внести три економічних регіони (Донецько-Придніпровський, Південно-Західний, Південний), або внутрішньоукраїнські регіони [8].

Розділи: “Характеристика залізниці (залізниць) району і її (їх) взаємодія з іншими видами транспорту”, “Характеристика залізниці і району обслуговування”, “Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту”, “Характеристика і розміщення залізниць України” є другою складовою частиною курсової роботи. Тут мають бути показані границі залізниці (залізниць) (стиківі станції з іншими

дорогами), її експлуатаційна довжина, місцезнаходження керівництва залізниці, дирекцій залізничних перевезень (далі дирекцій), економічні райони, що зв'язуються даною залізницею, головні магістралі, особливості конфігурації і напрямку магістралей і колій залізниці (широтні, меридіанні, окружні, радіальні), їхнє економічне значення, електрифіковані ділянки і залізниці, електрифіковані в даний час залізничні вузли. Основні показники роботи аналізованої залізниці (залізниць) зводяться в таблиці 2, 3, 4.

Таблиця 2 – Загальна характеристика... залізниці (залізниць)

1 Розташування керівництва залізниці _____

2 Розташування дирекцій залізничних перевезень _____

Магістралі і лінії залізниці

Характер ліній залізниці	Станції	Експлуатаційна довжина, тис. км	
		разом	у тому числі електрифіковані
1 Широтні			
2 Меридіанні			
3 Окружні			
4 Двоколійні			
5 Одноколійні			
6 Електрифіковані			

Таблиця 2 до тем курсових робіт з охопленням трьох і більше залізниць складається методом “укрупнення”. Дані про характер доріг (магістралей) підбираються найбільш типові, тобто одна-дві широтні, меридіанні, окружні і т.д. за кожною з доріг. Довжину визначають за картами за допомогою курвіметра чи інших вимірювальних інструментів з подальшим переведенням згідно з масштабом аналізованої карти в кілометри.

Таблиця 3 – Роль і значення ... залізниці в роботі залізничної мережі України і СНД

Назва показника	Величина показника			
	по залі- зниці	залізниць України	по залі- зниці	по мережі СНД
Експлуатаційна довжина, км				
Вантажна робота залізниці:				
Відправлення, %		100		100
Прибуття, %		100		100
Вантажооборот, %		100		100
Пасажирська робота залізниці:				
Відправлення, %		100		100
Пасажирооборот, %		100		100
Перевезення багажу, %		100		100
Питома вага прогресивних видів тяги у виконанні вантажообороту:				
Теплотяга, %				48,3
Електротяга, %				57,7
Вантажонапруженість залізниці чи основних її ділянок по відношенню до середньосітьової (млн ткм/км)				25-30
Структура вантажообороту, %:				
Кам'яне вугілля				15,4
Кокс				0,9
Нафтові вантажі				14,4
Рудні вантажі				7,2
Чорні метали і брухт				9,2
Лісові вантажі				8,8
Мінерально-будівельні матеріали				13,6
Мінеральні добрива				3,5
Хлібні вантажі				3,9
Інші вантажі				

Таблиця 3 оформляється для всіх тем курсової роботи. У випадку аналізу декількох або всіх залізниць графі 2 і 3 виключаються, а 4 – змінюється і називається “По залізницях України”. Дані запозичаються з довідкових посібників [4, 7, 23, 24] і додатка А.

Таблиця 4 оформляється для всіх тем курсової роботи. При

аналізі економіки України в графі 1 доцільно внести економічні райони: Донецько-Придніпровський, Південний, Південно-Західний, а рядок “Разом по району обслуговування залізницею” – виключити.

Статистичні дані і розрахунки виконуються за допомогою довідників і даних додатка А.

Таблиця 4 – Розрахунок густоти залізничної мережі по району, що обслуговується ... залізницею (залізницями)

Назва адміністративно-територіальних одиниць (областей)	Територія, тис. км ²	Експлуатаційна довжина залізниці в цілому й у тому числі по дирекціях, км	Густота залізничних ліній на 1000 км ²
Разом по району, що обслуговується залізницею			
По Україні в цілому			
По СНД			

Порядок розрахунку густоти розглянутий на умовному прикладі в таблиці 5.

Таблиця 5 – Розрахунок густоти залізничної мережі (приклад умовний)

Назва адміністративно-територіальних одиниць (областей)	Територія, тис. км	Експлуатаційна довжина залізниці в цілому й у тому числі по дирекціях, км	Густота залізничних ліній на 1000 км
Дирекція 1 Область А 1/2 частина	36	360	10,0
Дирекція 2 Область А 1/2 частина	36	475	13,2
Дирекція 3 Область В (цілком) і область У 1/4 частина	$56 + 1/4 * 30 =$ $56 + 7,5 = 63,5$	598	9,4
Разом по району	135,5	1433	10,6
По СНД	22402,2	148000	6,5

Завдання підготовчої роботи для складання таблиці полягає в розподілі залізниці по дирекціях і розподілі території району тяжіння між дирекціями. Роботу необхідно починати з нанесення на картосхему залізниці центрів дирекції дороги.

При розподілі необхідно дотримуватися двох принципів:

1) якщо два центри знаходяться на території однієї адміністративної одиниці, то мережа і територія між ними розподіляється порівну;

2) якщо центри дирекцій знаходяться на території суміжних адміністративних одиниць, то мережа розподіляється на границі територіальних одиниць (одиниці А і В), і тоді кожній суміжній дирекції належить цілком територія тієї адміністративної одиниці, яку він займає.

Можливий ще один випадок, коли невелика ділянка залізниці чи однієї з її крайньої дирекції виходить за межі району тяжіння і потрапляє в тяжіння сусідньої залізниці (одиниця В). Якщо ділянки, що вийшли, незначні і ця суміжна адміністративна одиниця насичена власною транспортною мережею, то ця частина території в розрахунок не приймається. В інших випадках прилеглу територію необхідно розподілити між суміжними залізницями (розглянутою і сусідньою), пропорційно їхній довжині (одиниця В розділ пунктиром). Отримані у такий спосіб дані зводять у таблицю 5.

Розрахунок завершують аналізом отриманих даних (зіставленням величини густоти залізничних колій по районах тяжіння дороги і густоти по Україні і СНД, поясненням причин розходження і т. д.).

У параграфі, присвяченому характеристиці перевізної роботи залізниці, варто також подати таблицю 6. У графі 1 таблиці вказується найменування вантожопотоків, а у графах 3, 4, 5 вказується питома вага (%) видів перевізної роботи і вниз по рядках – номенклатура основних видів вантажів (вугілля, руда і т.д.).

Таблиця 6 оформляється для всіх тем курсової роботи. Дані до таблиці 6 запозичуються з довідникових посібників.

У текстовій частині дати структуру перевезень за видами сполучень, розміри вантажопотоку і пасажирообороту (по частках вантажообігу і пасажирообороту, виконуваних залізницею),

вантажонапруженість; головні вантажі ввозу, вивозу, транзиту і місцевого сполучення; джерела і місця зародження і географічні напрямки основних вантажопотоків з вивозу; географічні напрямки основних вантажопотоків транзиту; напрямок і призначення основних вантажопотоків місцевого сполучення; основні станції навантаження і вивантаження головних вантажів; номенклатура вантажів, що відправляються, і ввезених.

Таблиця 6 –Перевізна робота залізниці (дирекції)

Найменування вантажопотоків	Номенклатура перевезених вантажів			
	Ввіз, %	Вивіз, %	Транзит, %	Місьцеве сполучення, %
1	2	3	4	5
Вугілля				
Руда				
...				

У параграфі “Взаємодія залізниці з іншими видами транспорту” варто виконати і проаналізувати таблицю 7, де вказати довжину транспортних колій за видами транспорту по Україні і у даному районі, визначити їхню густоту і провести порівняння за густотою транспортних комунікацій у рамках економічного району й України.

Таблиця 7 – Довжина транспортної мережі й економічного району

Вид транспорту	Довжина, тис. км		Середня густота		
	Україна	район	Україна	район	Відхилення від середньої (+, -)
1	2	3	4	5	6
Залізниці					
Автошляхи					
Річкові шляхи					
Трубопроводи					

Дані до таблиці 7 запозичаються з довідникових посібників, а також обчислюються самостійно студентами за допомогою вимірювальних приладів і візуально (оціночно). При характеристиці

всіх залізниць України графи 3, 5 і 6 виключаються.

Середня густина визначається, виходячи з довжини транспортної мережі, за видом транспорту, території України й економічного району (км/тис. км²).

Подальший аналіз взаємодії залізниці з іншими видами транспорту проводиться відповідно до структури таблиці 8.

У таблиці 8 варто назвати найбільші станції відправлення і прибуття вантажів із вказівкою, у які райони вивозяться і з яких районів вони ввозяться.

Таблиця 8 – Найбільші станції відправлення і прибуття вантажів

Станція	Вид транспорту	Ввіз		Вивіз	
		Основні вантажі	район	Основні вантажі	район
1	2	3	4	5	6
	Залізничний				
	Річковий				
	Морський				
	Трубопровідний				
	Автомобільний				
	Авіаційний				

Дані до таблиці 8 запозичають з довідникових посібників. При характеристиці всієї залізничної мережі України слід дані подати узагальненою за усіма видами транспорту. Для заповнення таблиці беруть тільки основні вантажі.

Характеристика транспортної мережі завершується побудовою картосхеми транспорту.

Транспортна картосхема повинна містити схеми мереж усіх видів транспорту району (особливо чітко і детально – схему залізниць).

На схему залізниці наносять великі залізничні вузли і станції; стикові пункти із сусідніми залізницями і від них невеликі ділянки суміжних залізниць (показуються іншим кольором із вказівкою назви); станції перевалки чи взаємодії з іншими видами транспорту; електрифіковані ділянки. У місцях стиків з іншими залізницями вказуються основні вантажі ввозу і вивозу (перелічуються праворуч по ходу руху вздовж залізничної колії).

На схему автошляхів наносяться великі вузли; у місцях переходу за

кордон розглянутого району вказують назву великого найближчого транспортного вузла, що з'єднується даною магістраллю. На схемі трубопроводів роздільно показують газо- і нафтопроводи, у місцях переходу за кордони розглянутого району вказується назва найближчого вузла, що з'єднується даним трубопроводом.

На схему водного транспорту наносяться назви річок і водоймищ, виділяються судноплавні ділянки річок, позначаються найбільші річкові і морські порти, морські поромні залізничні переправи.

Маршрути повітряного транспорту показуються прямими стрілками. У місцях переходу за кордон розглянутого району на трасах авіаліній указують назви міст, що з'єднуються; позначаються найбільші аеропорти.

Розділ “Охорона навколишнього середовища” присвячений екологічним проблемам регіону, впливу транспорту на екологічну ситуацію в регіоні та можливим шляхам вирішення екологічних проблем.

Висновок має містити підсумки розглянутого матеріалу і рекомендації, які зроблені на підставі результатів, отриманих при виконанні роботи. Доцільно також викласти можливі шляхи оптимізації розміщення продуктивних сил у перспективі.

Пояснювальну записку оформляють відповідно до рекомендацій Методичного посібника з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності [13]. Аркуші оформляються чорною тушшю чи пастою. Написи на титульному аркуші виконуються креслярським шрифтом.

У роботі оформляються дві картосхеми. Розтушування (кольорове оформлення), умовні позначки і їхні розміри мають відповідати загальним нормам (з підручників чи географічних атласів), власні умовні позначки неприпустимі. Написи на картосхемах виконуються креслярським шрифтом чорною і (при необхідності) кольоровою тушшю чи пастою.

Для виконання картосхем можна використовувати контурні карти чи контури, скопійовані з географічних атласів. Картосхема повинна мати заголовок, що пояснює її зміст, наприклад, “Економіко-географічна характеристика району обслуговування залізницею (галузі господарства)” чи “Картосхема транспорту”.

Текстовий матеріал варто систематизувати відповідно до прийнятої

структури побудови курсової роботи (див. розділ 1.2). Він повинен містити відповідні заголовки розділів і підрозділів (параграфів).

Цитати з літературних джерел оформляють у такий спосіб: після лапок, що містять прямий текст, у квадратних дужках [...] вказується порядковий номер джерела, наведеного в розділі “Список літератури”, і номер сторінки, з якої узятий наведений у роботі текст.

Робота закінчується переліком літератури, використаної студентом. Список джерел оформлюється за абеткою.

3 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМООЦІНЮВАННЯ

- 1 Економіка Донецького району.
- 2 Економіка Придніпровського району.
- 3 Економіка Північно-Східного району.
- 4 Економіка Центрально-Поліського району.
- 5 Економіка Причорноморського району.
- 6 Економіка Карпатського району
- 7 Економіка Центрально-Українського району.
- 8 Економіка Подільського району.
- 9 Економіка Західно-Поліського району
- 10 Розміщення продуктивних сил Донецько-Придніпровського району.
- 11 Розміщення продуктивних сил Південного району.
- 12 Розміщення продуктивних сил Південно-Західного району.
- 13 Особливості розвитку та розміщення вугільної промисловості України та країн близького зарубіжжя. Розміщення галузей паливно-енергетичного комплексу. Перевезення вугілля залізницями.
- 14 Розміщення галузей нафтової та газової промисловості України та країн близького зарубіжжя. Роль транспорту у перевезеннях палива та сировини.
- 15 Роль металургії в розвитку та розміщенні продуктивних сил. Типи металургійних підприємств. Принципи розміщення підприємств чорної металургії.
- 16 Принципи розміщення підприємств кольорової металургії.
- 17 Сировинна база хімічної промисловості та особливості

розміщення підприємств неорганічної хімії. Розміщення підприємств основної хімії та лісопромислового комплексу.

18 Розміщення машинобудування України і перевезення готової продукції залізницями.

19 Розміщення галузей промисловості будівельних матеріалів та капітального будівництва. Перевезення сировини та готової продукції залізницями.

20 Розміщення галузей з виробництва товарів народного споживання. Структура, принципи та фактори розміщення і міжгалузеві зв'язки.

21 Розміщення агропромислового комплексу України і роль залізниць у перевезеннях агропродукції.

22 Основні типи територіальних та галузевих АПК України. Роль транспорту у функціонуванні АПК.

23 Принципи розвитку та розміщення харчової промисловості. Галузі сировинної та споживчої орієнтації.

24 Структура вантажообороту усіх видів транспорту України. Роль транспорту в розміщенні продуктивних сил та міжрайонних економічних зв'язків.

25 Роль та значення залізничного транспорту у перевезеннях пасажирів та вантажів в Україні. Головні напрямки перевезень.

26 Розміщення і характеристика залізниць України і їхня роль у транзитних вантажних і пасажирських перевезеннях СНД.

27 Значення залізниць України в міжнародному розподілі праці країн Європи.

28 Характеристика залізниць України.

29 Взаємодія залізничного транспорту України з іншими видами транспорту.

30 Характеристика водного транспорту України. Аналіз роботи портів.

31 Характеристика автомобільного транспорту України. Найбільші транспортні вузли.

32 Загальна характеристика повітряного та трубопровідного транспортів в Україні.

33 Роль залізниць України у перевезенні агропродукції.

34 Стан використання природних ресурсів та екологічна ситуація в Україні.

35 Проблеми охорони земельних ресурсів в Україні.

- 36 Основні напрямки охорони водних ресурсів.
- 37 Раціональне використання і збереження лісів.
- 38 Проблеми охорони, раціонального використання та відновлення надр.
- 39 Проблеми забруднення атмосферного повітря в Україні та шляхи їх вирішення.
- 40 Взаємодія об'єктів залізничного транспорту з НПС.
- 41 Екологічні вимоги до об'єктів залізничного транспорту.
- 42 Вплив автомобільного транспорту на НПС
- 43 Робота морського та річкового транспорту та проблеми забруднення водних ресурсів.
- 44 Екологічна безпека при транспортуванні палива.
- 45 Екологічна безпека при транспортуванні сировини та продукції хімічної промисловості.
- 46 Заходи попередження забруднення атмосфери повітряним транспортом.
- 47 Міжнародне співробітництво у вирішенні екологічних проблем.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлена відповідно до установлених вимог курсова робота (переплетена) подається керівнику. Керівник перевіряє відповідність завдання складу і змісту курсової роботи, якість її розробки, правильність оформлення. Зауваження керівник робить на сторінках тексту й аркушах картографічної частини роботи.

Недоліки, відзначені в роботі, повинні бути усунуті до захисту. Робота допускається до захисту, якщо на ній є позначка керівника “до захисту” чи “до захисту після допрацювання”.

Захист курсової роботи відбувається у встановлені кафедрою і деканатом терміни, перед комісією у складі викладачів кафедри і складається із відповідей студента на запитання викладача за темою роботи. У доповіді студента повинні бути сформульовані: мета і завдання курсової роботи, шляхи вирішення поставлених задач, отримані результати, висновки. Оцінювання курсової роботи проводиться комісією у складі 2-3 викладачів під час захисту за

такими критеріями:

- оцінка «відмінно» ставиться за правильні відповіді на всі поставлені запитання, які відображають ґрунтовне знання теми;
- оцінка «добре» ставиться за правильні відповіді на всі поставлені запитання, які відображають знання теми, а одне - ґрунтовне знання теми;
- оцінка «задовільно» ставиться за правильні відповіді на запитання, що відображають достатнє знання теми.

Захищена робота залишається на кафедрі для збереження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Аксенов И.Я. Единая транспортная система: Учеб. для вузов. – М.: Высшая школа, 1991.-383 с. (625 А 424)
- 2 География путей сообщения / Под ред. Н.Н. Казанского. – М.: Транспорт, 1987. – 224 с. (385/6 Г 353)
- 3 Географія Української РСР / За ред М.Д. Пістун, Е.Й. Шиповича. – К.: Вища школа, 1982. – 303 с.
- 4 Географический энциклопедический словарь: Географические названия / Гл. ред. А.Ф. Трешников. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. –528 с. (91/03/ Г 351)
- 5 Голиков А.П., Дейнека А.Г., Казакова Н.А. Размещение производительных сил и регионалистика: Учеб. пособие. – Харьков: ООО «Олант», 2002. – 320 с. (65.9/2/ Г 604)
- 6 Дикань В.Л., Дейнека А.Г., Позднякова Л.А., Михайлов И.Д., Каграмьян А.А. Основы экологии и природопользования: Учеб. пособие. – Харьков: ООО «Олант», 2002. – 384 с. (504/075 65/9/2/28)
- 7 Довідник основних показників роботи залізниць України (1995-2005 роки) / Під керівництвом О.В. Юрченко; Уклад.: Л.І. Пасечник, О.В. Курганська, О.Р. Фесовець, Н.В. Гринь, О.В. Смокал, Л.М. Солод. - К.: ТОВ “Мануфактура”, 2006. – 44 с. (625 Д 583)
- 8 Заставний Ф.Д. Географія України. – Львів: Світ, 1994. –360 с. (26.890 3.366)
- 9 Зотов Д.К., Ушаков С.С. Проблемы развития транспорта

СССР.-М.: Транспорт, 1990. – 304 с.

10 Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і територіальна організація виробництва: Навч. посібник. – К.: Вид-во. Паливода А.В. – 2003. – 260 с. (65.049 І. 988)

11 Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах. – М.: Прогресс, 1966. – 660 с.

12 Маслов Н.Н., Коробов Ю.И. Охрана окружающей среды на железнодорожном транспорте. – М.: Транспорт, 1996. – 238с.

13 Методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності. – Харків: УкрДАЗТ, 2004. – 36с. (К 647)

14 Морозова Т.Г. Территориально-производственные комплексы СССР. – М.: Просвещение, 1983. – 214 с.

15 Павлова Е.И. Экология транспорта: Учебник для вузов. – М.: Транспорт, 2000. – 248 с.

16 Паламарчук М.М. Экономическая география Украинской ССР с основами теории. – К.: Радянська школа, 1977. – 312 с. (330 5 П14)

17 Розміщення продуктивних сил: Навч. посібник. – К.: “Професіонал”, 2006. – 215 с. (65.9 Р 649).

18 Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / За ред. В.В. Ковалевського, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенова. – 8-ме вид. – К.: Знання, 2006. – 350 с. (65. 649)

19 Розміщення продуктивних сил України: Підручник / Г.П. Бабяк, В.Я. Брич, М.П. Дусановська та ін.; За ред. Є.П. Качана. – К.: Вища школа, 1999. – 375 с. (65.049 Р 649)

20 Регионы Украины: поиск стратегий оптимального развития / Под ред. А.П. Голикова. – Харьков: 1994 – 314 с. (65.049 Р.326)

21 Экономическая география СССР: Учеб. для экономистов спец. вузов / А.Д. Данилов, Н.В. Алисов, В.В. Кистаков и др. – М.: Высшая школа, 1983. – 504 с.

22 Экономическая география СССР. Районная часть / Под ред. Н.Д. Пистуна. – К.: Вища школа, 1984. – 351 с. (65.049 Э 40)

23 Экономическая география транспорта: Учеб. для вузов / под ред. Н.Н. Казанского. – М.: Транспорт, 1991. – 279 с. (385/6 Э 40)

24 Экономический справочник железнодорожника // А.П. Абрамов, М.Г. Ашхарумова, Н.Н. Баркив и др. – М.: Транспорт, 1978. – Ч.1. - 398 с. (65. 049 (2) Э 40)

Додаток А

Експлуатаційна довжина залізниць за дирекціями залізничних перевезень України

Дирекції залізничних перевезень	Довжина в кілометрах
Південна	2922
Харківська	636
Сумська	471
Полтавська	1087
Куп'янська	728
Донецька	2873
Краснолиманська	548
Попаснянська	413
Луганська	446
Дебальцівська	429
Іловайська	286
Ясинуватська	751
Південно-Західна	4798
Київська	842
Коростенська	994
Козятинська	950
Жмеринська	1138
Конотопська	874
Львівська	4637
Львівська	1163
Тернопільська	639
Івано-Франківська	1013
Ужгородська	563
Рівненська	1259
Одеська	4181
Знам'янська	1197
Шевченківська	794
Херсонська	867
Одеська	1323
Придніпровська	3185
Дніпропетровська	821
Криворізька	690
Запорізька	701
Кримська	773

Додаток Б

Робота залізниць України

Показник	Донець- ка	Придні- провська	Півден- на	Південно- Західна	Одесь- ка	Львів- ська	Укр.- залі- зниця
Питома вага вантажообороту							
Транзит	13,5	22,1	55,6	74,0	49,6	61,2	44,9
Ввіз	20,6	25,0	14,5	10,6	36,5	12,9	21
Вивіз	42,4	30,2	18,9	7,7	8,2	10,5	19,2
Місцеве сполучення	24,1	22,6	11,0	7,1	5,9	15,4	14,3
Питома вага пасажирообороту							
Транзит	47,2	50,5	58,3	57,4	63,6	24,0	53,4
Місцевий	2,0	8,7	3,6	7,5	12,7	15,8	8,2
Приміський	50,8	40,8	37,1	35,1	23,7	40,3	38,4
Питома вага дохідних надходжень від перевезень							
Відправлен- ня вантажів, в т.ч. транзит	75,6 17,8	67,1 31,4	60,7 61,4	50,4 42,3	64,5 52,3	66,9 54,6	63,0 51,7
Відправлен- ня пасажирів, в т.ч. пряме приміське	24,0 22,3 2,0	32,1 30,2 1,9	39,3 37,6 1,6	46,6 47,1 2,5	35,5 34,7 0,7	33,1 30,7 2,7	36,0 34,1 1,9

